

Irena
Kraševac

Neplanirana izložba u doba pandemije i potresa

Slučajna čuvaonica, Moderna galerija, Zagreb

5. lipnja – 8. rujna 2020.

KONCEPT: Branko Franceschi

KUSTOSI: Lada Bošnjak Velagić, Tatijana Gareljić, Claudio Štefančić,
Ivana Rončević Elezović, Dajana Vlasisavljević

Pandemija i potres stubokom su pomerali planirane djelatnosti i provođenje projekata u svim muzejskim ustanovama, pa se većina pokušala prilagoditi novonastaloj situaciji i prijeći na virtualno komuniciranje s javnošću i prezentaciju svoje građe. Kada se situacija krajem proljeća donekle stabilizirala, neke su ustanove otvorile svoja vrata nastojeći realizirati poneki od predviđenih progra-

ma i vratiti publiku u svoje prostore, kako bi se održala kakva-takva „nova normalnost“ prijeko potrebnog kulturnog života u Zagrebu. Nažalost, većina je i dalje ostala zatvorena jer je od mjera zaštite od zaraze razorniji bio potres koji je razotkrio svu krhkost vremenih muzejskih i galerijskih zgrada, a time i doveo u pitanje temeljnu muzejsku djelatnost trajne zaštite muzejske građe (Zakon o muzejima, čl. 3.).

Koliko je muzejska građa doista zaštićena, neumitno je pokazano na primjeru Moderne galerije čija je čuvaonica teško stradala u potresu, toliko da su umjetnice u njoj postale ugrožene. Nastojeći skrenuti pozornost na tu činjenicu, djelatnici su prionuli „izvrnutoj situaciji“ i prostor stalnog postava prenamijenili u „slučajnu čuvaonicu“. Umjetninama koje se fizički nalaze i čuvaju u Modernoj galeriji priključene su i one u njenom vlasništvu, a koje su se u trenutku potresa nalazile na posudbi u uredima gradske i državne uprave, prostorima koji su također pretrpjeli znatna oštećenja i u kojima umjetnička djela nisu

mogla biti primjereno zaštićena. Tako je u krajnje nezahvalnom trenutku i pod izvanrednim okolnostima nastala izložba koju u Modernoj galeriji zasigurno nisu planirali u svom ovogodišnjem ciklusu.

S mišlju da upozori i podsjeti na „kronični nedostatak adekvatnih muzejskih čuvaonica i opće niske razine ispunjavanja zakonom i pravilnicima određenih muzeoloških standarda“ (B. Franceschi), izložba je postala negacijom te iste nakane. Cilj je postao sredstvo, te se nasumce postavljene slike i skulpture (slijedeći tek osnovni kronološki slijed) gomilaju na zidovima (izložbenog) prostora drugog kata galerije.

Fingirajući depo, umjetnine po principu *horror vacui* sežu od poda do stropa i bez obzira na obrazloženje postavljaju da je riječ o „postavu kojem je kustos slučaj, a povod nužda“ s namjerom skretanja pozornosti na „neriješene, potisnute i zanemarene aspekte organizacije i rada ovog i drugih muzeja“, ne možemo se oteti dojmu da je riječ o krajnje neprimjerenom tretmanu umjetničkih djela i to s muzeološkog i konzervatorskog gledišta.

Povod je doista velika nužda koja je primorala kustose da posegnu za takvom izložbom otvorenom za javnost! Kustos (*custos* – čuvar, stražar, pazitelj) po svom profesionalnom i etičkom habitusu svakako ne bi smio biti slučaj. Umjetnička djela koja bi kustosi trebali očuvati, te valorizirati i afirmirati za današnje i buduće generacije na ovoj izložbi nisu dobila primjerenu skrb. U (namjernom) košmaru postava ne nalazimo opravdanje da se slike smještaju do

ruha poda i postaju lakom metom slučajnih neopreznih koraka (čitaj: cipelarenja) posjetitelja. Svako pak izmještanje umjetnina iz njihovih uvriježenih mikroklimatskih uvjeta vrlo je rizičan postupak i za to postoje vrlo strogi međunarodno usuglašeni propisi. Pravilna manipulacija umjetninama sastavni je dio kustoskog znanja i posla.

Skidanje stalnog postava radi organiziranja povremenih izložbi česta je praksa upravo u Modernoj galeriji, na što je stručna javnost negodovala i ukazivala. Muzej koji povremene izložbe (uglavnom suvremenih umjetnika) pretpostavlja stalnom postavu i svojoj temeljnoj djelatnosti, a umjesto prezentacije vlastite muzejske građe (u fizičkom i digitalnom obliku) te se iste baštine odriče – pa tako i ovom izložbom – kao da želi ukazati na nevažnost vlastita fundusa tretirajući ga kao gomilu raznolikih predmeta, a ne prvorazrednih i neponovljivih umjetničkih vrijednosti.

Kao posjetitelj do sada nisam svjedočila većoj degradaciji remek-djela hrvatske umjetnosti nego prilikom posjeta ovoj „slučajnoj izložbi“. Bukovčeva *Patricijka* i Šulentićev *Čovjek s crvenom bradom* ovješeni su na raspuknutim zidovima u stubištu i izloženi oscilaciji vlage i temperature. *Mali svijet* Emanulela Vidovića, *Gundulićev san*, *Japanka*, *Magdalena* Vlaha Bukovca, *Pred vratima smrti* Mirka Račkoga i tolika znamenita djela u neprimjerenim su uvjetima izložena prašini koja se diže pri hodu posjetitelja. Prolazeći izložbenim dvoranama pitamo se kako tek izgleda muzejski depo, ako ga ova izložba nastoji simulirati?

Jedina namjenski izgrađena muzejska zgrada u Zagrebu je Muzej suvremene umjetnosti, koji ima propisno izgrađene de-

poe. Svi su ostali muzeji u adaptiranim prostorima u kojima se više ili manje pažnje pridaje tim zakulisnim prostorima u koje ulaze samo i isključivo kustosi, po mogućnosti u pratnji druge osobe. Na problem muzejskih čuvaonica ukazao je nedavni simpozij *Skulptura u muzeju* (Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec, 2018.) koji se bavio načinom pohrane građe koja nije u stalnom postavu. Problem nije od jučer i zapravo je ključna tema brojnih muzejskih ustanova u Hrvatskoj. Hoće li Moderna galerija ovom izložbom uspjeti izboriti bolji status i prostor (za stalni postav, povremene izložbe i čuvaonicu) pokazat će vrijeme. Što će u te prostore doći nakon ovakvog tretmana umjetnina, drugo je pitanje. ×